

Kistérségek – nagy remények

Nemzetközi konferencia a Corvinuson

A Budapesti Corvinus Egyetemen rendezték meg 2009. január 29-én a „Kistérségek – nagy remények?” című nemzetközi konferenciát.

A program szakfolyóiratok szerkesztői közötti beszélgetéssel kezdődött, ahol a lehetséges együttműködésről és az ehhez kapcsolódó teendőkről esett szó. A *Köz-Gazdaság*ot Trautmann László, Jenei György és Szent-Iványi Balázs, a *Korunkat* Balázs Imre József és Cseke Péter, a *Közgazdász Fórumot* Somai József, a *Civil Fórumot* Csáki Rozália, a *Romániai Magyar Évkönyvet* és a *Régi(j)óvilágot* Bodó Barna, végül a *Transylvanian Review of Administrative Science*st Balogh Márton képviselte. A szerkesztők közötti beszélgetés során az együttműködés többféle lehetősége is felvetődött. A *Köz-Gazdaság* elképzelései között a tanulmányok cseréje, másodközlése, valamint a reklám-, és terjesztési feladatok közös megszervezése voltak. A *Korunk* 2009-ben több gazdasági tematikájú számot is tervez, e számok összeállításában szívesen vennék a BCE és a *Köz-Gazdaság* segítségét, valamint a szerzői kör bővítését. A *Közgazdász Fórum* kiemelte a lapcserehálózat bővítésének fontosságát. A *Romániai Magyar Évkönyv* a Magyarországon és Erdélyben egyaránt fontos uniós, vagy más kérdések közös feldolgozásában és megjelentetésében látja az együttműködés fő lehetőségeit.

Ezután került sor a konferencia témájához kapcsolódó előadásokra és vitákra.

A két főreferátumot *dr. Sivák József* címzetes egyetemi docens (BCE Közszolgálati Tanszék) és *dr. Bodó Barna*, a Sapientia Egyetem docense tartotta.

Sivák József előadásában arra kereste a választ, hogy vajon a kistérség megoldás-e az önkormányzati rendszer problémáira, míg Bodó Barna arról értekezett, hogy a kistérségek a politika és a közigazgatás szorításában élnek.

Sivák József előadásában a magyar önkormányzati rendszer fő ellentmondásáról beszélt, nevezetesen arról, hogy a települések által ellátandó feladatok és a települések mérete nincsenek egymással összhangban. Ebből az ellentmondásból fakad az szükségszerűség, hogy bizonyos feladatokat – a költséghatékonyság elve alapján is – magasabb szinten célszerű ellátni, mint ahova azokat a magyar törvények sorolják. Az előadás során a résztvevők bepillantást nyerhettek a nemzetközi gyakorlatba, megismerhették a magyar kistérségek alakulásának fő állomásait, valamint egy kérdőíves kutatás eredményeit is bemutatta az előadó. A kutatás során kiderült, hogy a települések szerint a területfejlesztés terén szinte minden probléma nélkül sikerült az együttműködést megszervezni, míg a családi és szociális szolgáltatások, valamint a közművelődés területén szinte lehetetlen volt. A települések együttműködése általában a szolgáltatás minőségének emelkedésével járt együtt, ám jellemzően elmaradt a várt költségcsökkenés. A kutatás konklúziója az, hogy a kistérségek mérete nem lehet abszolút szám, hiszen minden szolgáltatástípus esetében más és más az ideális méret. Sok problémára egyértelműen megoldást jelenthet, ha kistérségi kompetenciába utalnak bizonyos szolgáltatásokat.

Bodó Barna a kistérségeket, mint az EU közigazgatási kultúrájának fő elveivel összhangban létrejövő egységeket vizs-

gálja. Az új közigazgatási management elvei, mint az ügyfélközpontúság, felelősség-beszámoltathatóság, belső verseny, rugalmas munkaerő-gazdálkodás, kontrolling-monitoring, az egyéni érdekeltiség megteremtése, az Európai Unió közigazgatásban is követelmény, ezek teljesítése szemléletbeli váltást tesz szükségesé: igazodás helyett menedzselés kell. Ez a váltás az EU-ban végbemenő közigazgatási reformfolyamatnak is az eredménye. Nem uniós kérdés a közigazgatás kerete, milyensége egy államon belül, ám a menedzsment hatékonysága, versenyképessége, professzionalizmusa már igen. Sivák József előadásával összhangban Bodó Barna is felvetette azt a kérdést, mekkora az ideális szervezési méret egy-egy szolgáltatás esetében. Ez mindkettőjük szerint szolgáltatásfajtától függ, és sok esetben nagyobb, mint egy-egy település mérete. Ám míg Észak-Európában inkább vannak hagyományai a települések kötelező egyesítésének, addig Közép-Európában ez nem lehetséges, itt az „egy település-egy önkormányzat” számít tipikus elvnek, és a társulások kérdése egyben a demokrácia kérdése is.

Bodó Barna áttekintette Románia közigazgatási szerveződésének XX. századi történetét, hangsúlyt helyezve a kistérségekre. Mivel e szerveződések alakulása – kivéve a kimondottan hátrányos helyzetű kistérségeket – máig nincs jogilag szabályozva az országban, céljukat nagyon sokféleképpen értelmezhetik. Ennek megfelelően sokféle formát ölthetnek. A kistérségek lehatárolásának szempontjai az országon belül nem egységesek. Az együttműködési forma, illetve a kistérségek mérete is régióként változik. Az együttműködésben kérdéses a „domináns tag” önkormányzat által betöltött szerep is.

Somai József a Romániai Magyar Közgazdasági Társaság elnöke előadásá-

nak címe „A szövetkezesítés paradoxonjai Erdélyben”. Somai József az erdélyi falvak, faluközösségek együttműködésének speciális problémáiról beszélt, mint a lakosság kivándorlása, hagyományok, örökségek elhagyása, hagyományos együttműködési formák feledésbe merülése, felszámolása. Somai József kiemeli, hogy ezen szövetkezetek léte közügy, a tagok közösen dolgozhatnak a piacra jutás és az ott maradás megkönnyítésének érdekében, szociális szövetkezeteket hozhatnak létre. Olyan területeken, mint például a turizmus fejlesztése, vagy a kistérségi mezőgazdaság és erdőgazdálkodás, csakis együttműködve lehet eredményeket elérni és növelni a jövedelmeiket.

Vass György, aki Bekényi József meghívott előadót helyettesítette az Önkormányzati Minisztérium képviselőjében, a kistérségek mai létjogosultságáról tartott előadást, áttekintve a helyi önkormányzatok közötti együttműködések szerepét az elmúlt 300 év folyamán.

Balogh Márton, a Babes-Bolyai Egyetem adjunktusa az interkommunalitás romániai bevezetésének problémáiról beszélt. Az előadás során annak bemutatására törekedett, hogy milyen változásokat idézett elő a fogalom bevezetése a romániai helyi közigazgatásban, a közpolitikai feladatkörök alakulásában, a társulási hajlandóságban, illetve milyen buktatókra kellett és kell odafigyelni.

Nyikos Györgyi a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség osztályvezető-helyettese a kistérségekről, mint EU-forrásokra pályázó egységekről beszélt. Előadásából megtudhattuk, hogy amennyiben a kistérségeknek kifizetett összegek és a kistérségek fejlettségi szintje közötti összefüggést kutatjuk, programonként és régióként is árnyalt képet kapunk. Bár az elmaradott térségek kicsivel nagyobb támogatást kapnak, mint amekkora arányt

lakosságuk képvisel az ország lakói között, az is igaz, hogy a leginkább alultámogatott térségek is kivétel nélkül elmaradtak térségek. Ezen térségekben általában kisebb pályázati aktivitás figyelhető meg, mint a fejlettebb területeken, ennek valószínűleg éppen a fejlettségbeli különbség az oka. Míg kezdetben a kistérségek néhány kivételtől eltekintve nem voltak túl aktív pályázók, mára ez változóban van.

Csáki Rozália az erdélyi Leader Mentor program tapasztalatairól beszélt, azaz a térséghatárokon átívelő erdélyi együttműködés tapasztalatairól. Ezen programok főbb célja a tudás, az információ és a jó példák megosztása, többek közt az EU-források sikeres felhasználásáról tapasztalatcserék szervezése. A Leader program egy olyan innovatív kezdeményezés, amely a minisztériumok és a térségek közötti együttműködést segíti elő. A programokban tíz magyarországi szakember működik együtt tíz erdélyi térséggel, folyamatos tudás- és tapasztalatátadást valósítva meg. A programok végére jól körvonalazott eredmények és jól felépített együttműködések lesznek láthatóak, amelyek képesek az önfenntartásra és megújulásra.

Peresztegi Gergelynek, az Önkormányzati Minisztérium tanácsadójának előadása a kistérségek pénzügyi támogatásáról szólt. Az előadótól megtudtuk azt is, hogy sok EU-forrást feltehetőleg nem a leghatékonyabb módon használtak fel, azaz lehetett volna más feltételeket is választani az elköltésükhöz. Ezt azonban nem lehetett előre tudni.

Jókay Károly, az IGE Tanácsadó Kft. ügyvezető igazgatója a kistérségi fejlesztések során a pénzügyi szektor és a kistérségek között létrejövő kapcsolatokról beszélt. A felmerülő problémák és kockázatok oka az, hogy társulási hitelképesség jogi szempontból nem létezik. Kriti-

zálta azt a gyakorlatot, amelyet a kistérségeknek és bankoknak követniük kell a hitelezés során. A sokszor húsz-, harminc-, vagy még több tagú térségek esetében nehézkes a fejlesztésekhez felvett hitelhez a tagok által kötelezően nyújtandó garanciavállalás kezelése, hiszen ekkor a banknak minden egyes tagönkormányzattal szerződést kell kötnie, valamint nehéz ennyi tag esetében a garancia érvényesítése is, ha ez szükségessé válna. A megoldás az lenne, ha eldöntenék, hogy a többcélú társulás „járás” lesz-e, annak alkotmányos, történelmi, földrajzi és jogi legitimitásával, vagy egy, hasonló állami normatívákat élvező, szolgáltatásonként optimalizált, a demográfiai és földrajzi adottságokat is figyelembevevő, rugalmas önkéntes társulás.

Stecné Barati Izabellának, a BCE adjunktusának előadása szintén a kistérségi beruházások finanszírozásáról szólt, kapcsolódva Jókay Károly előadásához. Az előadásban elhangzott, hogy a decentralizáció megvalósításához fontos, hogy ne csak a feladatokat osszuk a megfelelő szintekre, hanem az azok végrehajtásához szükséges pénzügyi kapacitást, az azokról való döntést, esetleg forrásnövelési, kapacitásbővítési lehetőséget, például adóztatási jogot is. A kistérségi hitelezéssel járó kockázatok, az önkormányzati egyenkénti kezesség szükségessége természetesen megdrágítják a hitelek felvételét. A tagönkormányzatok, amelyektől a garanciát várják, nagyon sok esetben még a működésüket sem tudják finanszírozni. Fontos lenne a kistérségek számára saját forrást biztosítani, ami megteremtené saját hitelképességüket. Saját forrás lehetne a hitelek fedezete, nem lenne szükség a tagok garanciájára.

Jenei György a konferencia zárásaként a kistérségek Európai Unió kontextusáról beszélt.

Az előadásokat követő vita során a résztvevők egyetértettek abban, hogy mivel a kistérségi területfejlesztés egy folyamatosan fejlődő, változó terület, amelynek kezelése a magyar közigazga-

tásban sincs teljesen kiforrva, a téma sokáig fontos szerepet kap majd, kimeríteni szinte lehetetlen, ezért szükség lesz a további folyamatos tapasztalatcserére.

STECNÉ BARATI IZABELLA